

Filmhandledning

Mannen som älskade Yngve

Rekommenderad från Åk 9

En filmhandledning av Per Ericsson

Till tonerna av ett smittande soundtrack får vi följa Jarle som verkar ha tonårslivet under kontroll. Året är 1989 och han är tillsammans med söta Katrine, spelar i band och hänger med polarna. Men så kommer Yngve ny till klassen. Om identitetssökande i tiden kring murens fall.

Handling

En gymnasieskolklass är på utflykt för att utforska fornlämningar. En elev pratar rätt in i kameran och berättar att den här filmen utspelar sig på en tid när Ryssland står för terrorhotet, då det inte fanns några ipods eller mobiltelefoner och Internet är detsamma som science-fiction. Han säger att året är 1989. Muren har precis fallit. Eleven säger: ”jag heter Jarle Klepp och jag behöver ett liv”.

Jarle träffar och blir kompis med en mörklädd kille som heter Helge. De förenas genom sin musiksmak och att de båda tycker att Katrine i klassen är söt. Jarle och Helge startar ett eget punkband och Katrine blir Jarles flickvän. Bandets bassist lyckas ordna ett gig åt deras band, Mathias Rust Band. De ska spela förband åt ett större band. Alla i bandet blir euforiska och börjar planera för posters och logos.

Hemma i det egna sovrummets vrå spelar Jarle en finstämd låt till Katrine som heter ”Jeg var fortapt”. Låten är precis av den romantiska typ som Helge har förbjudit deras band att spela. Jarle säger att låten inte är riktigt klar. Katrine ler och de har sex.

Nästa dag i skolan har klassen fått en ny elev som heter

Yngve. Jarle blir direkt nyfiken på den nya killen och i duschen efter en gympalektion får han kontakt med Yngve genom att leka hur lång tid de kan hålla andan. Dagarna efter går Jarle omkring som i en bubbla och verkar mer intresserad av Yngve än Katrine och Helge. Till slut knackar Jarle på hemma hos Yngve. Där möter han en annan stil och personlighet än sin egen. Yngve lyssnar på synthpop, spelar tennis och funderar på vad moln föreställer. När han sedan har en fin stund tillsammans med Katrine frågar Jarle om hon vill spela tennis. Hon ställer upp. Helge blir förvirrad och förbannad och ser det som att Jarle förråder deras revolutionära livskamp. Inte blir det bättre av att Yngve dyker upp med en synthskiva till Jarle.

Hemma hos mamma i soffan försöker Jarle berätta att han är konfunderad och kär i två personer. Han ger skenet av att det rör sig om två tjejer. Mamma säger att han ska vara rädd om Katrine.

En morgon berättar Jarles mamma att hon har blivit av med jobbet. Hon ber Jarle att stanna hemma och vara med henne. Jarle berättar för bandet att han inte kan repa med bandet på grund av det, alla förstår, men på kvällen lämnar Jarle ändå mamma ensam för att få tillfälle att spela tennis med Yngve. Efter tennisen ger Jarle ett band med sina låtar till Yngve och precis då dyker Helge upp. Helge är upprörd över att Jarle inte tar bandet och de gamla vännerna på tillräckligt stort allvar. När Jarle ringer Katrine är hon arg och besviken. Jarle åker hem till sin pappa, föräldrarna är skilda, och han ger honom rådet att reda upp detta med bandet och Katrine. Det fungerar och allt blir som förut och bandet kan förbereda sig för sitt första gig.

I logen, precis innan spelningen, somnar Jarle och drömmer om en exalterad publik där det lyser en spotlight på en leende Yngve. När han vaknar har de andra rökt marijuana och utan hans vetskap skrivit

”kuk” i pannan på honom. Katrine har gjort snygga t-shirts och när de kliver ut på scen har de en helt annan pondus än tidigare och de lyckas få med sig publiken med sin punkdänga ”Fitti satan anarki kommando” men sedan går allt fel. Den stenade Helge ramlar av stolen och giget får ett abrupt slut. Jarle är förbannad men mjuknar när han får beröm av Yngve.

Bandet bestämmer sig för att gå på klassfest. En fest som bandet tar över och gör till en riktig rock’n’roll fest. Allt verkar lustfyllt tills dess att Yngve sätter på det kassetband han har fått av Jarle och spelar den finstämda låt som Jarle skrivit. En låt Katrine trodde var till henne men som nu Yngve fått höra först. Jarle skriker åt Yngve, gör alla upprörda och super sig full. Han vaknar i säng med en annan tjej, där Katrine hittar honom. Lite senare söker Katrine gråtandes upp honom, de verkar försonas men det spricker igen när Jarle inte kan hålla sig ifrån att fråga efter Yngve. Jarle stannar hemma från skolan men besöks av Helge som får med honom ut. Helge berättar att Katrine sökt tröst hos honom och att de är tillsammans nu. Och så berättar Helge att Jarle nästan drev Yngve till självmord.

Yngve försökte nämligen ta livet av sig efter bråket på festen och har blivit inlagd på psyket, inte för första gången förstår vi. Jarle åker och hälsar på. Yngve verkar drogad. Han pratar distanserat och lyssnar på Jarles band. Men de omfamnar varandra. Jarle ber om ursäkt och Yngve säger ”det gjorde inte ont”, sedan kysser de varandra. Jarle går därifrån, lite som om han har vaknat upp, sätter sig på en bänk och tänker leende tillbaka på hur Helge och han blev kompisar och hur han blev tillsammans med Katrine. Ensam åker han ifrån psyket med dessa minnesbilder rullandes för ögonen och på ljudbandet hör vi Joy Division sjunga ”love will tear us apart again”.

Bok och film

”Mannen som älskade Yngve” bygger på en roman med samma namn men trots att bok och filmmanus är skrivna av samma man, Tore Renberg, så är de ganska olika. Anledningen är naturligtvis att vi har att göra med två olika berättarformer. I bokform fungerar det utmärkt att använda en inre röst som berättare och det är lättare att göra nyanserade karaktärsporträtt. Sådant kan vara krångligt att få fram på ett bra och engagerande sätt i filmform. Det är en anledning till att Jarles musikintresse har blivit mer centralt i filmen och att Yngve har gjorts till en mer aktiv gestalt.

I boken är Yngve en ganska inaktiv person. Men en filmatisering av en sådan person riskerar att bli ganska tråkig och oattraktiv. Därför har filmskaparna gjort Yngve mer aktiv, för att göra det lättare för publiken att förstå varför Jarle kan bli förälskad i honom. Det är ett skäl till varför Yngve, i filmen, har fått ett

musikintresse men ett annorlunda musikintresse. Han gillar synthpop, något som Jarle, eller rättare sagt Helge, har bestämt sig för att ogilla.

Ytterligare ett exempel på hur olika dramaturgin kan vara i film och bok är att kassetbandet med upptagningen av Jarles kärlekssång ”Jeg var fortapt” som spelar en central roll i filmen inte ens finns med i boken.

- Diskutera vilken roll sången och kasset upptagningen av ”Jeg var fortapt” spelar för berättandet av filmen.

- Diskutera med eleverna olika adaptationer de känner till där bok har blivit film. Vad för likheter och skillnader kan ni hitta?

(Läs gärna manusförfattaren Linn Gottfridssons redogörelse för hennes bearbetning av boken ”I taket lyser stjärnorna” <http://www.sfi.se/sv/filmiskolan/Filmhandledningar/Filmhandledning/I-taket-lyser-stjarnorna/>)

Identitetssökande

Ungdomstiden handlar ju om att växa upp och hitta sig själv. Åtminstone är det vad man brukar ta till fasta på när man gör film eller skriver böcker om denna omtumlande period. Det är tvära kast mellan glädje och sorg och det är mycket som händer, både kroppsligt och spirituellt. För Jarle innebär det att han blir kär och förlorar oskulden med Katrine. Han blir kompis med Helge, bildar ett band och prövar knark. Allt det är berättat i ett ganska nostalgiskt och positivt skimmer. Det är lite av ungdomens ”don’t worry be happy”, som gäller. Inte ens de familjeproblem som skymtar i bakgrunden, med en frånvarande pappa och en mamma som förlorar jobbet, innebär några stora bekymmer. Inte förrän Yngve dyker upp och rubbar Jarles värld och självbild.

- Vad tror ni att det är som gör att Jarle attraheras av Yngve?

- Hur visar filmen att Jarle är smittad av Yngve?

I ”Mannen som älskade Yngve” upptäcker Jarle att han faktiskt kan vara attraherad av killar. Det är ju ofta en extra omtumlande upplevelse eftersom det bryter mot vad som samhällsnormen traditionellt sett kallar ”normalt”. Dessutom verkar Jarles frustration förstärkas av att han trots allt verkligen gillar Katrine. Han kan liksom inte riktigt förstå sig själv.

- Tror ni det är skillnad att växa upp som bi- eller homosexuell i dag jämfört med 1989?

- Vad är er uppfattning, är Jarle homosexuell?

- Kan ni känna igen er i Jarles frustration även om den inte bottenar i någon sexuell problematik?

Tänk tillbaka på filmens avslutning. Jarle besöker Yngve på hemmet och de kysser varandra. Sedan går Yngve därifrån och sätter sig för att vänta på bussen och påminns om dagen då allt började när han tillsammans med Helge och Katrine rymde från klassutflykten.

- Vad är det vi ser och känner? Och vad känner Jarle efter kyssen med Yngve? Är han fortfarande förälskad?
- Vad tror ni att tillbakablickarna med Helge och Katrine betyder?
- Vad händer nästa dag? Återförenas vännerna? Blir Jarle tillsammans med en tjej eller kille?

Ungdomstid på film

”Mannen som älskade Yngve” är en norsk ungdomsfilm om 17-årige Jarle. Den utspelar sig alltså under gymnasietiden. För många är det en häftig tid då man på allvar börjar bli den person man ska bli som vuxen. Man hittar sina vänner, sina intressen och till viss del sin framtid. Det är en tid som i amerikansk ungdomsfilm är förhärskande. I den amerikanska filmen har High School-tiden stötts och blötts om och om igen. I Sverige är det däremot inte lika vanligt. De flesta svenska ungdomsfilmer utspelar sig under högstadietiden. Det gäller filmer som ”Linas kvällsbok”, ”Hip hip hora” och den moderna klassikern

”Fucking Åmål”. Det finns i stort sett ingen direkt skildring av den svenska gymnasietiden. ”Prinsessa” från 2009 är ett av få undantag.

- Vad tror ni är anledningen till att det finns så få svenska filmer om gymnasietiden i förhållande till högstadietiden?
- Vad behövs för att göra en bra ungdomsskildring? Måste den vara realistisk?

Muren, musiken och myterna

”Mannen som älskade Yngve” utspelar sig precis före och efter Berlinmurens fall. Vi ser lärare som entusiastiskt försöker väcka elevernas intresse för denna historiska händelse. De verkar måttligt intresserade. Samtidigt ser vi att de ändå är påverkade av kalla kriget och dess uppbrott. Jarle och Helge döper sitt band till Mathias Rust Band och Jarle använder muren som en metafor i sin kärlekssång. ”Jag trodde aldrig någon skulle riva muren mellan oss”, sjunger han.

- Vad känner eleverna till om muren idag? Går det att hitta fler referenser till den tiden och muren som symbol i filmen?

I början av filmen talar Jarle direkt till oss tittare och förklarar under vilken tid filmen utspelar sig men han

säger inte bara att detta är 1989. Istället säger han, ”det heter inte EU, det heter inte Ryssland. Ipod? Det är det ingen som har. Mobiltelefoner, Internet, allt det där, det är science-fiction. Är du med? Inte? Det är 1989. Det heter EF, det heter Sovjetunionen, kalla kriget och Margaret Thatcher. Folk här har rosa täckjackor, permanentat hår och lyssnar på skitmusik.”

- Be eleverna undersöka vilka personerna är, vad begreppet står för och vad som har förändrats sedan 1989.
- Gör en popkulturell arkeologisk djupdykning. Hur såg modet ut 1989 jämfört med kanske 1979, 1999 och 2009? Jarle säger att klasskompisarna lyssnar på skitmusik. Vad låg på listorna dessa år?
- Låt eleverna skriva en egen monolog där de ska fånga 2010.

Musiken är väldigt viktigt för filmen och huvudpersonerna. Det är kanske Jarle och gängets starkaste möjlighet att särskilja sig från mängden. De vill inte lyssna på samma musik som klasskompisarna. De vill vara annorlunda. Det är också den gemensamma känslan som förenar Jarle och Helge, som gör dem till kompisar.

- Diskutera vad det är för musik som Jarle och gänget lyssnar på i förhållande till klasskamraterna (i slutet av handledning finns alla låtar listade). Är det ny musik? Hur skulle en motsvarande lista se ut idag?

•Hur används musiken i filmen? Hur passar stämningar och texter in i handlingen? (Tänk till exempel på avslutande ”Love will tear us apart”).

Fjärde väggen

När Jarle i början tittar rakt in i kameran och talar direkt till oss tittare brukar man säga att berättelsen bryter den fjärde väggen. Det är från början en teaterterm och syftar på den osynliga ”vägg” som finns vid en teaterscens framkant och som publiken ser dramat ”igenom”. När en skådespelare talar direkt till publiken bryter man illusionen om att det som försiggår på scenen eller på duken är sitt eget universum. Publiken påminns om att det man tittar på inte är verklighet. Vanligtvis får den här typen av grepp en humoristisk effekt eller används just som påminnelse om att dramat verkligen är ett drama. Detta berättargrepp har använts ända sedan de antika dramerna och användes också av William Shakespeare, inte minst i form av avslutande och förklarande epiloger.

I film använde Bröderna Marx ofta detta med att bryta mot den fjärde väggen som ett humoristiskt grepp. Även ungdomsfilmgurun John Hughes inkluderade ofta sådana scener i sina filmer. Ett mer allvarligt grepp används i Michael Hanekes ”Funny games”, där den unge mördaren Paul ofta talar direkt till publiken. Men det kanske mest kända exemplet är nog ”Annie Hall”

och speciellt scenen där Woody Allen blir irriterad på några personer i en biokö som har fått mediavetaren Marshall McLuhans teorier om bakfoten. Då drar Woody Allen helt sonika fram McLuhan själv som får ställa allt till rätta och så säger Allen rakt in i kameran, ”Boy, if life was only like this”!

•Vad tycker eleverna om hur detta fungerar i ”Mannen som älskade Yngve”? Har de sett det tidigare?

Produktionsuppgifter

Norge 2008

Regi Stian Kristiansen

Manus Tore Renberg efter egen roman

Producenter Yngve Saether

Jarle – Rolf Kristian Larsen

Katrine – Ida Elise Broch

Helge – Arthur Berning

Yngve – Ole Christoffer Ertvaag

Tekniska uppgifter

Speltid 94 min

Visningsformat: DVD

Censur Från 7 år

Soundtrack

1)Stone Roses – I wanna be adored (1989)

2)De Press – Bo ji cie kochom

3)Mathias Rust Band – Fittesatan anarkikommando

4)The Cure – Just like heaven (1987)

5)REM - The one I love

6)Buzzcocks – Ever fallen in love

7)David Sylvian/ Japan – Ghosts

8)The Aller vaerste – De sklei meg så naer innpå

9)The Cure – Lullaby (1989)

10)MRB - Drepte en rasist

11)Jesus and mary Chain – Just like honey (1985)

12)Roxette – The look (1989)

13)Raga Rockers – Når knocklene blir til gele

14)Franklin – Bombadilla life

15)Joy Division – Love will tear us apart (1979)

16)Mighty dogfood – Honeyfoot

Distribution

Swedish Film AB

www.swedishfilm.se